

för Föreningen Nordsvenska Hästens verksamhet som stamboks- och registerförande förening för Nordsvenska Brukshästar i Sverige. Antagen och fastställd vid FNH:s styrelsemöte 2009-06-22. Reviderad 2010-05-26.

AVELSPLAN	1
RASBESKRIVNING	1
AVELSMÅL	2
ANTAL AVELSDJUR	2
IDENTITET	3
HÄRSTAMNING	3
Antal led i härstamning	3
Överensstämmelse med originalstambok	3
REGISTRERING	3
GRUNDSTAMBOK	4
Grundstambok avd I (register)	4
Grundstambok Avd II (B-register)	4
Bilaga till Grundstambok (korsningar)	4
STAMBOK	4
Krav för införande i Riksstambok	4
Stambokens indelning	5
Avelsvärderingens nyttjande i samband med stamboksföringen	5
HÅLLBART NYTTJANDE AV RASEN	5
Vem bär ansvaret?	5
Bevarande	6
Friwilligt körprov för treåriga ston&valacker	7
Körbarhetsintyg	7
AVELSARBETETS GENOMFÖRANDE	7
REVIDERING	8

RASBESKRIVNING

Den Nordsvenska Brukshästen är en medelstor kallblodshäst med mankhöjd 145-160 cm. Tillåtna färger är brun, svartbrun, svart, fux, gulbrun, gulsvartbrun, gulsvart, isabell samt blacka varianter av dessa färger.

Avblekbar skimmel om färgen kan härledas till den s k "blåfärgen" i Norge.

Huvudet är förhållandevis litet med en något insvängd eller rak profil.

Halsen medellång, musklad och ofta brett ansatt.

Bogen är lång och välliggande med en lutning som är lämplig för en arbetshäst och bröstet är ofta brett.

Ryggen är lång och välmusklad. Korset skall vara långt och brett.

Benen är starka med breda ledgångar och starka senor.

Vävnadskvaliteten är mycket god. Rörelserna är energiska och taktmässiga.

Nordsvensken är sedan gammalt känd som en häst med ett utpräglat terrängsinne. Den är också känd som en energisk, arbetsvillig, uthållig, lättfödd, hållbar, lugn och pålitlig häst.

Hos avelsdjuren ska de hanliga och honliga könskaraktärerna vara väl utvecklade och skattas högt.

AVELSMÅL

Rasen har sedan nära hundra år avlats för användning i skogsbruket och har på grund av att körbarhetsegenskaperna prioriterats i avelsvärderingsarbetet utvecklats till en av världens mest lämpade för detta ändamål.

Rasen har på senare tid också visat sin mångsidighet genom användning inom hästturism och andra brukskörningar.

Målet är att genom avelsvärdering grundad på avkommebedömning, exteriörbedömning och obligatoriskt bruksprov vidmakthålla och förbättra rasens mycket goda draglagsegenskaper och sundhet.

Den nordsvenska brukshästens bevarandevärde måste skattas högt.

För att bibehålla en livskraftig population i ett långsiktigt perspektiv ämnar

Föreningen Nordsvenska Hästen verka för att begränsa inavel och att öka populationens storlek. Effektivaste sättet att motverka inavel är att öka antalet födda föl.

Föreningen avser verka för att öka antalet betäckta ston och att bibehålla ett stort antal hingstar i avel. För att öka efterfrågan av nordsvenska brukshästar verkar föreningen aktivt med åtgärder som främjar den praktiska användningen.

Det övergripande och långsiktiga målet för den Nordsvenska Brukshästen är ”att bevara den nordsvenska brukshästen som en allsidig körhäst, för arbete och fritid, med gott temperament, väl förankrad i svensk historia med en bred genetisk bas”. Största möjliga genetiska variation skall bevaras och de för rasen utmärkande egenskaperna bibehållas. Föreningen Nordsvenska Hästen har som långsiktigt mål att fler än 1000 ston betäcks varje år.

ANTAL AVELSDJUR

Antalet avelsdjur har under de senaste åren hållit sig till omkring 100 hingstar och 2 000 ston. Omkring 650 ston betäcks per år vilket leder till att ca 400 föl föds.

År	Antal hingstar till förfogande	Antal hingstar som ej betäckte	Betäckta ston	Födda föl
1999	113	20	553	314
2000	105	11	527	315
2001	111	15	557	307
2002	96	2	630	372
2003	94	11	626	371
2004	93	12	624	369
2005	89	9	639	372
2006	95	12	682	387
2007	107	10	662	361
2008	107	8	664	361
2009	101	8	566	400

IDENTITET

Samtliga hästar skall ha en identitetshandling. Denna utfärdas i enlighet med Kommissionens Förordning(EG) nr 504/2008 av den 6 juni 2008 om tillämpning av rådets direktiv 90/427/EEG avseende metoder för identifiering av hästdjur. Den skall innehålla UELN-nummer bestående av 15 siffror/bokstäver där tre anger organisationens land, tre anger i vilken organisation/stambok inom landet där hästen registrerades för första gången och nio siffror/bokstäver som identifierar individen. Vidare anges namn, kön, färg, ras, härstamning i tre generationer, födelsedatum, uppfödare, ägare, konturdiagram, signalementsbeskrivning samt bilagor för identitetskontroll, hästinfluensavaccinationer, laboratorieundersökningar, medicinska behandlingar och intyg avseende om hästen skall användas i livsmedelsproduktion eller inte.

Alla föl födda från och med år 2009 skall chipmärkas och koden som avges av transpondern skall anges i passet. Ansvarig registrator utfärdar och undertecknar handlingen.

HÄRSTAMNING

Antal led i härstamningen

Härstamningskraven för införande i Grundstambok är tre generationer, vilka kan vidimeras genom Riksstambok för Nordsvensk Brukshäst eller den norska Stambog for Dölehest. Härstamningskraven för införande i Riksstambok är för hingst fyra generationer och för ston tre generationer enligt kraven ovan. Samtliga i dessa tre respektive fyra härstamningsled ingående hingstar samt modern till för stamboksföring aktuell hingst, skall vara stamboksförda i Riksstamboken eller Stambog for Dölehest under eget nummer.

Överensstämmelse med originalstambok

Den svenska Riksstambok för Nordsvenska Brukshästen är originalstambok för rasen och enda främmande ras godkänd för stamboken är den norska Dölehesten typ tunghest.

REGISTRERING

Föreningen för en Riksstambok och en Grundstambok (register) för hästar av Nordsvensk Brukshästras och från Norge införda hästar av Dölehestras typ tunghest. Styrelsen beslutar om stamböckerna och registrerings- och stamboksavgiftens storlek. Det administrativa arbetet rörande register och stamböcker delegeras till av styrelsen utsedd stambokförare och registrator. Handlingar rörande register och stamboksföring är föreningens egendom. Original och kopior på handlingarna förvaras på skilda platser.

Styrelsen utser ansvarig registrator. Registratorn kontrollerar uppgifternas riktighet genom den av hingstägaren förda språngrullan och härstamningsuppgifter för hästens föräldrar i för rasen godkända stamböcker. Vid oklarheter kan registratorn kräva DNA-analys. Beslutsunderlag och kopia av registreringshandlingarna arkiveras hos registratorn.

Föreningens beslut om stamboksföring och registrering kan överklagas till Föreningen Nordsvenska Hästens styrelse. I skrivelsen skall den klagande ange det beslut som överklagas, den ändring i beslutet som begärs och de omständigheter som åberopas till stöd för begäran

om ändring. I beslutet skall anges hur överklagande till FNH:s styrelse skall göras. Besvär gällande registrering och stamboksföring görs hos besvärsnämnden.

GRUNDSTAMBOK

För att en Nordsvensk Brukshäst skall införas i Grundstambok krävs att hästens ägare skriftligen ansöker om detta. Betäckningsrapporten, vilken skall vara korrekt ifylld och underskriven av både hingst- och stoägare, insänds i original till registratören. Konturdiagram med signalementsbeskrivning samt chipmärkarapport, utförda av Svenska Hästavelserbundet godkänd id-kontrollant, skall bifogas ansökan. Nordsvensk Brukshäst skall vara chipmärkt. Okompleta ansökningar hanteras enligt de mallar SJV framtagit. Språngrulla för såväl betäckningsår som födelseår skall vara inlämnad.

Fastställd registreringsavgift skall erläggas.

Då identitetshandling förkommit skall hästens identitet fastställas genom avläsning av chipnumret och i den kopia av identitetshandling som utfärdas skall det tydligt framgå att det är ett duplikat.

Vid ägarbyte skall ägarbeviset insändas till registratören för införande av nya uppgifter.

Grundstambok avd I (register)

I denna del införs häst där fadern är införd i Riksstambok och vars hingstägare löst betäckningslicens för aktuellt år och modern är införd i Riksstambok och/eller Grundstambok avd I.

Grundstambok avd II (B-register)

I denna del införs häst fallen efter föräldrar vilka är införda i Grundstambok, där fadern innehaft betäckningsbevis eller betäckningsintyg för aktuellt år.

Bilaga till Grundstambok (korsningar)

I denna bilaga kan hästar med ofullständig härstamning införas. Far skall vara Nordsvensk Brukshäst.

STAMBOK

Krav för införande i Riksstambok

Nordsvensk Brukshäst skall för införande i Riksstambok vara införd i Grundstambok avd I och avelsvärderad samt uppfylla fastställda rasvisa kvalitetskrav. För hingst krävs att såväl far som mor är införd i Riksstambok. Hingstar som används i avel skall vara identifierade och genom DNA-analys eller motsvarande kontroll ha verifierad härstamning.

För sto krävs att far, morfar samt mormorsfar är införda i Riksstambok.

För importerade hingstar och ston vilka är av Dölehestras, som i sina närmaste fyra respektive tre generationer har häst med travhärstamning (T-nummer) kan inte utan av Föreningen

Nordsvenska Hästen tillstyrkt och meddelad dispens premieras och intas i Riksstambok för Nordsvenska Brukshästar.

Avkomma till sto, som betäckts av Dölehingst, varom ovan talats, kan ej utan meddelad dispens premieras eller intas i Riksstambok för Nordsvenska Brukshästar.

Stambokens indelning

Riksstamboken indelas i en hingst- och en stoavdelning.

Avelsvärderingens utnyttjande i samband med stamboksföringen

De uppnådda resultaten och för ett sto uppgifter om lämnad avkomma redovisas i Riksstamboken under den aktuella hästen.

Nordsvenska Brukshästar avelsvärderas dels på egen merit (individprövning) dels genom avkommebedömning.

HÅLLBART NYTTJANDE AV RASEN

Vem bär ansvaret?

Den starkaste gruppen för att bygga framtiden med en livskraftig population av nordsvensk brukshäst är hästägarna. I denna grupp finns alla människor som använder nordsvensk brukshäst aktivt till arbete, nöje och avel representerade. Det är viktigt att dessa människor är organiserade i en aktivt och framåt organisation som håller och tar aktioner för att öka den nordsvenska brukshästpopulationen.

Det är viktigt att betona skillnader och jämförelser mellan långsiktiga aspekter på populationsnivå och kortsiktiga aspekter på gårdsnivå. Aktioner på populationsnivå berör i huvudsak genetiska aspekter som hanteras av avelsorganisationer och andra myndigheter t.ex. avelsmål och planer, aktioner för bevarande osv. Aktioner på gårdsnivå gäller vad individer gör för att bidra till långsiktigt förvaltande av nordsvensk brukshäst.

Alla grupper som är intresserade av nordsvenska brukshästar är ansvariga för bevarandet av rasen och därför skall de handla i enlighet med detta. Eftersom flera grupper har olika intressen och åsikter kommer aspekterna av bevarande att skiljas åt. T ex hästägaren kan ha en annan åsikt från genetiker, avelsrådgivare, bevarandefolk, ansvariga myndigheter eller rådgivare. De kan alla vara lika viktiga i långsiktigt perspektiv för bevarande och förvaltande av nordsvensk brukshäst. Det är realistiskt att se ansvaret för aktiviteter på gårdsnivå och förvaltande av populationen av organisationer och myndigheter. Men beslut som tas av organisationer och myndigheter skall vara väl manifesterade och bekräftade vid alla skeenden och stadier särskilt bland de praktiska avlarna och hästägarna. Ändå, de olika önskemålen från olika grupper av intressenter måste tas i betänkande i perspektiv av hela populationen.

När det gäller nordsvensk brukshäst finns majoriteten av denna viktiga grupp av intressenter i avelsföreningen Föreningen Nordsvenska Hästen, FNH. FNH spelar därför en viktig roll för framtiden av den nordsvenska brukshästen. Då FNH består av en samling distrikt innebär

det att de lokala distrikten bär ansvaret gentemot medlemmar och lokala aktiviteter. I stadgarna kan man läsa: "FNH-distriktens uppgift är att samla nordsvenska brukshäststoppfödare och övriga intresserade för den nordsvenska brukshästen till gemensamt arbete för den nordsvenska brukshästrasens främjande." (utdrag ur stadgarna)
 "Föreningsstyrelsen åligger, förutom vad här ovan sagts: att handha alla föreningens angelägenheter i den mån de ej enligt § 9 tillkommer fullmäktige; att årligen upprätta förslag till utgifts- och inkomststat; att ansvara för föreningens ekonomi och handha denna på bästa sätt; att i sitt arbete uppehålla kontakt med Statens Jordbruksverk, Svenska Hästavelsförbundet och avelsvärderingsorganisationen att regelbundet och på lämpligt sätt hålla distrikten informerade om styrelsens beslut och verksamhet; samt att i övrigt på bästa sätt verka för främjande av föreningens syften." (ur stadgarna)

Bevarande

Traditionellt står brukande och utvecklande emot bevarande. FNH anser dock att utvecklandet och bevarandet kan gå hand i hand om man tar hänsyn till båda behoven i en förvaltningsplan som ser till att båda behoven tillgodoses.

Arbetet med förvaltning av en population som är i riskzonen för försvinnande kan delas i två vägar: den lilla populationens paradigm som berör risken av utrotning pga. litet antal och den minskande populationens paradigm som berör orsaken till nedgången och hur det problemet löses.

När det gäller den att bevara den genetiska variationen i populationen arbetar FNH aktivt med att försöka hålla den effektiva populationsstorleken hög. År 2003 publicerade CBM i sin skriftserie en avelsuppsats av den nordsvenska brukshästen. Den visade att
 Inavelsgraden för ston (alla stambokförda ston 1989-2000) i genomsnitt var $6,2 \pm 1,8 \%$
 Inavelsgraden för avelshingstar var $6,6 \pm 2,0 \%$
 Inavelsgraden för 2111 registrerade hästar födda 1989-1997 var $6,5 \pm 2,3 \%$
 $N_e = (8N)/(V_{km} + V_{kf} + 4)$ var 1990 210 och 140 år 2000
 $N_e = (4N_m N_f)/(N_m + N_f)$ var 1989 470 och år 2000 340
 $N_{eF} = \frac{1}{2} dF = (1 - F_{(t-1)}) / (2(F_t - F_{(t-1)}))$ var 58 individer mellan 1989-1997

Den minskande populationens paradigm berör de processer som lett till rasens nedgång av externa faktorer. Den fokuserar på att finna vägar att upptäcka, diagnostisera och stoppa minskningen av populationen. Forskning syftar till att se varför populationen minskar och vad som kan göras åt det. Internationell erfarenhet av hotade inhemska raser har visat att den i särklass viktigaste åtgärden för att bevara en ras är att den fyller en funktion för brukaren/ägaren. Den viktigaste funktionen för att bevara rasen långsiktigt är att den används på ett sätt som gör att rasen efterfrågas. Eftersom den nordsvenska brukshästen är en utpräglad körhäst bör den bäst fylla ett behov hos framtida ägare som just körhäst. Att många nordsvenska brukshästägare använder sina hästar till ridning med stor glädje och framgång står på intet sätt i konflikt med detta, utan bidrar till att fler hästägare finner behov av att äga en nordsvensk brukshäst.

För att medverka till att den nordsvenska brukshästen används på det sätt den är ämnad för, samt att öka efterfrågan och tillgång på körda hästar, har FNH vidtagit vissa åtgärder. Man har

bl.a. infört frivilligt körprov för treåriga ston och valacker samt infört ett test för fyraåriga hästar som kan mynna ut i ett körbarhetsintyg för hästen enligt nedan.

Ett mål för detta är att alla nordsvenska brukshästar som når vuxen ålder genomför prov för KBI. Efter detta kan kravet för ett godkänt prov höjas och ett nytt mål sättas att hälften klarar ett godkänt KBI. För att uppnå målet krävs stimulans dels i form av såväl det redan befintliga intyget och dels ett ekonomiskt bidrag i form av en körpremie.

Frivilligt körprov för treåriga ston och valacker

Treåriga ston och valacker av nordsvensk brukshästras kan tilldelas en körpremie, som tillfaller ägaren, efter att ha avlagt godkänt frivilligt körprov inför av FNH:s styrelse särskilt utsedda domare (samma domare som vid körbarhetsintyg). Ägaren skall vara medlem i FNH. För att få avlägga prov skall hästen vara införd i Grundstambok avd 1 och anmäld till den lokala fälthuvudmannen i länet för exteriörbedömning vid sommarpremiering. Provet skall avläggas vid sommarpremiering till vilken hästen skall vara anmäld för exteriörbedömning samt frivilligt körprov för treåringar. Syftet är att premiera och uppmuntra till körda hästar.

Körbarhetsintyg

Fyraåriga ston, hingstar och valacker av nordsvensk bruksras tilldelas körbarhetsintyg efter godkänt körprov inför av FNH:s styrelse särskilt utsedd domare. För att få avlägga prov för körbarhetsintyg ska hästen vara registrerad i FNH:s register GrStbI och anmäld till den lokala fälthuvudmannen i länet för exteriörbedömning och körprov. FNH utfärdar och tillsänder hästägaren körbarhetsintyg.

Syftet med körbarhetsintyget är att stimulera till ökad körkunskap och utbildning av körhästar.

AVELSARBETETS GENOMFÖRANDE

Föreningen Nordsvenska Hästen arbetar för

- Enskilda djur skall vara identifierbara enligt Statens jordbruksverks föreskrifter om id av hästdjur
- God tillgång på antal hingstar skall finnas och en bibehållen genetisk variation
- Alla hingstar måste vara friförklarade från hovbroskförbening för att kunna godkännas enligt rasvisa bestämmelser
- Sommarpremieringar skall finnas tillgängliga
- Stimulering av insatser som genererar körda hästar, idag avsätts medel som stimulans för treårsprov men medel har sökts från SJV avseende körpremie till gdk prov för KBI
- Stoägare uppmanas betäcka sina ston. För att ytterligare sporra till avelsverksamhet har projektmedel sökts från SJV och beviljats från 2007. Dessa har utbetalats till de föl som fötts som ett resultat av 2007 års betäckningar och framåt.
- FNH har en granskningsgrupp som i samarbete med distrikten aktivt letar hästar extra värdefulla för populationen och uppmanar ägarna att nyttja stona i avel och att avelsvärdera hingstarna.
- FNH ger ett ekonomiskt bidrag till de unghingstägare vars hingstar inte uppfyller de rasvisa bestämmelserna för att bli avelsdjur för att stimulera till att fler hingstar visas vid avelsvärdering. Detta har lett till att antalet godkända hingstar i avel har ökat.
- Hingstar som godkänns enligt rasvisa bestämmelser uppvisar goda resultat gällande hälsa, exteriör och bruksegenskaper
- FNH bidrar till att röntgen avseende hovbroskförbening sponsras för de unghingstar som visas vid avelsvärdering

- Rådgivande unghingstbedömningar i samarbete med Ardennerföreningen och Russavelsföreningen kommer att arrangeras med början hösten 2010 i syfte att få fler unghingstar bedömda och hanterade för att sedan kunna visas vid avelsvärdering och ev godkända för avel och på så sätt bidra till en bibehållen genetisk variation. Få fler intresserade att hålla hingst och på så sätt sprida blodslinjer.

Distrikten

- Stoägare uppmanas betäcka sina ston.
- Anmälan till premieringar skall uppmuntras
- Stimulering av insatser som genererar körda hästar
- Utbildningar erbjuds t ex fölhanteringskurser, kör och inkörningskurser, stamboksläsning mm

Enskilde hästägaren

- Betäckning, föra sto till hingst
- Visa sina unghästar på sommarpremiering
- Stamboksföra sina ston
- Utbildning av avkomman till en nivå så den blir attraktiv på marknaden
- Nära släktskapsparningar bör undvikas

REVIDERING

Avelsplanen skall vara ett levande och lättillgängligt dokument. Den skall kunna användas av såväl den enskilde som i gruppdiskussioner och utbildningar t ex vid avelskonferenser.

Revidering / uppdatering skall göras med fem års intervall, om inte behov uppstår dessförinnan.

Reviderad den 26 maj 2010

Towa Wallbom, sek Föreningen Nordsvenska Hästen